

Austerweil Géza (1882 – 1964)*

Révész Tamás

az ELTE BTK, II. évfolyamának hallgatója

Dr. Austerweil Géza vegyész-mérnök (Ing. I.P.F., PhD) kereskedő családban, 1882. június 12.-én az Aradon született. A helyi gimnáziumban érettségizett, majd a zürichi Svájci Műszaki Főiskolán tanult. 1904-ben kémikusi diplomát kapott és két évre rá, a Zürichi Egyetemen a doktori fokozatot is megszerezte. Ezután rövid ideig még a Sorbonon, majd Londonban, a Birodalmi Egyetemen folytatott tanulmányokat. 1908-ban Párizsban telepedett le. Először a Pasteur Intézetben, később a Leduc, Heitz & Co. cégnél dolgozott. Az I. világháború kitörésekor hazatért és tartalékos tisztként bevonult a közös hadseregbe. Sebesülését követően ismét kémiai kísérleteket folytatott, sellakot és növényi gyantát állított elő saját módszereivel. Selmezbányán, a Magyar Királyi Központi Erdészeti Kísérleti Állomáson Roth Gyula (1873-1961) főerdőmérnökkel, a helyi erdészeti főiskola tanárával dolgozott együtt. 1920-ban visszatért Franciaországba és több jó nevű vállalat (pl. Mucotel, Pechiney) laboratóriumát vezette 1954-ig, nyugdíjba vonulásáig. A találmányi hivatalok adattárában ez idáig száztizennégy különböző országban bejegyzett szabadalmát sikerült megtalálni, hazánkban hetet. Összesen hat könyve jelent meg (további háromban társszerző), német és francia nyelvű folyóiratokban rendszeresen publikált és 1926-tól tagja volt a Francia Kémiai Társaságnak. Az első magyarországi tanulmányát az akadémia 1903-as kidványában (Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Bp. 1903, MTA 617-624. o.) „Az elektrokémia külföldön” címmel adták ki. Tisztázatlan okok miatt a harmincas évektől egyre inkább, a II. világháború után pedig szinte kizárólag a kettős Geza-Victor keresztnévet használta, ami gyakran félreértésekhez vezetett. 1964. február 29.-én Párizsban hunyt el.

Pályája kezdetén főleg szerves kémiai kutatásokkal foglalkozott, különösen az acetilcellulóz származékainak felhasználási lehetőségei érdekelték. Úttörő munkát fejtett ki ennek az új anyagnak a repülés területén való alkalmazásában. 1910-re sikerült előállítania egy speciális lakkot, amellyel ballonok és léghajók kupolájának az anyagát, valamint repülőgépek szárnyát lehetett az eddiginél lényegesen jobban tömíteni, illetve megfelelő szilárdságúvá, stabillá tenni. A következő évben már a cellulóz-acetát alapú átlátszó lapok (Emaillit = első műanyag!) gyártásának a

kérdését is megoldotta. 1913 tavaszán ezekből Bécsújhelyen, Petróczy István századossal közösen, repülőgépet építettek. A világon ekkor készült el a legelső ún. „lopakodó”, amely ténylegesen a levegőbe emelkedett!

1920-tól az előbb említett két területen dolgozik tovább, de az illatanyagok természetének tisztázásához is hozzájárult kutatásaival. A harmincas évektől már szinte kizárólag csak az ioncserélők elméleti és gyakorlati kérdései kötik le a figyelmét. Munkája összegzéseként 1955-ben könyvet jelentetett meg e témáról. (A mű méltatását egy későbbi számban tervezzük bemutatni.)

Austerweil Géza néhány fontosabb munkája:

1. *Untersuchungen über das Scheele'sche Ätznatronverfahren.* Kolozsvár, **1906**, Lengyel Könyvnyomda, 73 o. (doktori disszertáció)
2. *A Scheele-féle nátronlúg készítési eljárásról.* Budapest, **1908**, különlenyomat.
3. *Étud sur les tissus écrus et enduits en usage pour la construction de appareils d'aviation.* Paris, **1912**, H Dunod – E. Pinat, 19 o.
4. *Die angewandte Chemie in der Luftfahrt.* Berlin-München, **1914**, Oldenbourg Verlag, 199 o.
5. Austerweil, Géza – Roth, Julius: *Gewinnung und Verarbeitung von Harz und Harzprodukten.* Berlin-München, **1917**, Oldenbourg Verlag, 180 o.
6. Austerweil, Geza-Victor: *L'Échance d'ions et les échangeurs principe et applications.* Paris, **1955**, Gauthier-Villars, 328 o.
7. Dr. Hankó Miklós (szerk.): *Universum III.* Budapest, **1907**, Lampel R. Buchhandl., 400 o. (szerzők: Austerweil G., Bozóky E., Cholnoky J.)
8. Maurian, Ch.-Toussaint, A.-Lepère, G.-Austerweil, G.: *Études sur les surfaces, la résistance de l'air, le vent, les tissus pour aéroplanes et les méthodes de mesure de la perméabilité des étoffes à ballon.* Paris, **1912**, H Dunod – E. Pinat, 89 o.
9. Houwink, Roelof (kiad.): *Chemie und Technologie der Kunststoffe.* 2. Band (3. Ausg.) Leipzig, **1956**, Geest & Patiny, 700 o. /szerzők: R. Houwink, GB. Austerweil, ** A. J. Stawerman/

* A Magyar Kémiai Folyóirat hasábjain visszatérően helyet szeretnénk adni olyan rövid írásoknak, amelyek az ország határain kívül élt és jelentős tudományos eredményeket elért magyar kémikusok pályafutását mutatják be, s olyan pályatársaink életművét idézik föl, akiket méltatlanul feledett el, vagy már eleve meg sem ismert a hazai szakmai közvélemény. Ezzel szeretnénk a múlt értékeit, hagyományait őrizni, s a nemzeti öntudatot erősítő fontos és nemes tevékenységhez a lap eszközeivel hozzájárulni. Jelen munka az első, a reményeink szerint hagyományt teremtő és sorozattá bővülő életrajzok sorában.